

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою Економіка підприємства та організація
підприємницької діяльності
(назва освітньої програми)

на тему: **«НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА
ДП «МОРСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ ПОРТ «ЮЖНИЙ»**

(назва теми)

Виконавець:
студент факультету ЦЗВФН
Мотречко Богдан Михайлович _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:
к.е.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Кошельок Галина Володимирівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Виробничо-господарська діяльність і фінансовий стан підприємства багато в чому залежить від забезпечення основними засобами та їх використання. Інтеграція України в європейський світовий простір і умови жорсткої конкуренції на внутрішньому ринку ставить перед підприємствами питання оновлення та модернізації основних засобів підприємства. Як показує практика стан основних засобів залишається незадовільним, оновлення відбувається дуже повільно. Так за даними Державної служби статистики України ступень зношеності основних засобів в Україні у 2019 році склав 56,9 %, у складському господарстві та допоміжній діяльності у сфері транспорту склав 36,7 %. Це і обумовило вибір даної теми дослідження.

Проблемні питання оцінювання стану основних виробничих засобів і шляхи їх ефективного використання досліджували зарубіжні й вітчизняні науковці, такі як: А. Б. Борисюк, Т.А. Городня, В.А. Грекова, А.В. Єлькін, В.О. Ляшенко, О. Маковецька, І.П. Малікова, О.Л. Пластун, А.Г. Семенов, І.І. Ткаченко, З.С. Туякова, Т.В. Черемушнікова, А.В. Череп, І.О. Чорна, Ю. Цал-Цалко, В. Шаповал, Г. Швиданенко, В.Я. Швець, Л.В. Юрчишена та ін. Вивчення наукових робіт цих відомих науковців дає змогу опанувати цей багатий досвід і застосувати його у вітчизняній практиці.

Водночас, огляд наукових праць дозволив констатувати, що окремі питання вивчені недостатньо і потребують подальшого вивчення.

Метою кваліфікаційної роботи є визначення основних напрямків підвищення ефективності використання основних засобів на ДП МТП «Южний».

Для досягнення головної мети роботи в процесі дослідження необхідно вирішити наступні завдання:

- дослідити економічну сутність основних засобів підприємства;
- розглянути показники стану та ефективності використання основних засобів на підприємствах;
- визначити методи та джерела інформації для аналізу основних засобів на підприємстві;
- надати характеристику та провести аналіз основних показників діяльності ДП МТП «Южний»;
- проаналізувати динаміку, склад і структуру основних засобів підприємства;
- провести аналіз забезпеченості основними засобами підприємства та ефективності їх використання;
- визначити сучасні підходи до ефективного використання основних засобів підприємства та розробити заходи.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти ефективності використання основних засобів підприємства.

Об'єктом дослідження є господарська діяльність ДП МТП «Южний» у напрямку підвищення ефективності використання основних засобів підприємства.

Методом дослідження роботи є загальнонаукові методи: абстрактно-логічний (для узагальнення теоретичних та науково-методичних положень, визначення сутності економічних понять, формування висновків); системний аналіз (дослідження фінансово-господарської діяльності підприємства); графічний (для наочного представлення статистичних даних); табличний та групування (при аналізі стану фінансово-господарської діяльності підприємства); конструктивний та експериментальний (оцінка результатів запропонованих заходів).

Інформаційною базою дослідження стала наукова вітчизняна і зарубіжна література з досліджуваної проблеми; законодавчі та нормативно-правові акти України, статистична, фінансова та оперативна звітність підприємства.

Практичне значення одержаних результатів може використовуватися у діяльності ДП МТП «Южний».

Обсяг і структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (54 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 73 сторінки комп'ютерного тексту (основний текст 69 сторінок), містить 20 таблиць і 10 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні аспекти використання основних засобів на підприємстві»** відображено полеміку з основних питань стосовно визначення понять «основні засоби», класифікація основних засобів, джерела та методи аналізу ефективності використання основних засобів.

У другому розділі **«Аналіз основних засобів на дп морський торговельний порт «ЮЖНИЙ»** проаналізовано основні результати діяльності ДП «Морський торговельний порт «Южний»; зроблений аналіз технічного стану, динаміки та ефективності використання основних засобів.

У третьому розділі **«Сучасні підходи ефективного використання основних засобів підприємства»** результати проведеного аналізу дозволили сформулювати конкретні практичні заходи щодо підвищення ефективності використання основних засобів.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. У сучасній економічній літературі визначення поняття «основні засоби» є дискусійним і неоднозначним. Про це свідчать протилежні тлумачення поняття «основні засоби» різними авторами. Дослідивши сутність основних засобів можна зазначити, що основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання в процесі виробництва або поставки товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для

здійснення адміністративних або соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання більше одного року. Саме основні засоби є важливою і невід'ємною складовою процесу виробництва. Зокрема, через собівартість амортизаційні відрахування включаються в ціну продукції та повертаються на підприємство в складі чистого доходу продукції, робіт, послуг, з якого формують амортизаційні кошти цільового призначення для відтворення основних засобів.

2. Стан основних засобів визначається за допомогою коефіцієнтів зносу, придатності, оновлення, вибуття, приросту основних засобів, структура основних засобів розраховується використовуючи вертикальний аналіз. Забезпеченість основними засобами визначається показником фондоозброєності: загальною та технічною. Основними показниками підвищення ефективності використання основних засобів є фондівіддача фондомісткість, фондорентабельність. Фондовіддача традиційно розглядається як відношення вартості виробленої продукції або реалізованої продукції до середньорічної вартості основних виробничих засобів, тобто показує, скільки припадає виробленої продукції на одиницю основних виробничих засобів. На зміну фондівіддачі впливає багато факторів і всі вони різноманітні, розглянемо деякі з них. В процесі аналізу цих показників необхідно вивчити їх динаміку, провести порівняльний аналіз за різними напрямками і визначити фактори, які на них впливають, виявити та кількісно виміряти зміни фондівіддачі, розрахувати резерви її зростання.

3. Для проведення аналізу основних засобів використовують різні види форм звітності: фінансову, статистичну, оперативну, первинні документи. Основними методами для проведення аналізу основних засобів є горизонтальний, вертикальний, трендовий, коефіцієнтний, факторний.

4. Об'єктом дослідження є господарська діяльність ДП морський торговельний порт «Южний», який надає послуги з вантажопереробки, обслуговування суден, пасажирів та вантажів, забезпечення безпеки судноплавства в порту. Порт є підприємством транспортної промисловості. ДП МТП «Южний» один з найпотужніших портів держави за обсягами перевантаження вантажів. Щорічно на ДП обробляється близько 13 млн т навалювальних і генеральних вантажів. Динаміка основних техніко-економічних показників фінансово-господарської діяльності показало, що у 2020 році підприємство значно покращило свою позицію за окремими показниками.

5. Аналіз складу, структурних змін основних засобів за період 2018-2020 рр., показав, що на підприємстві основні засоби мають позитивну тенденцію, збільшилась вартість всіх груп основних засобів підприємства. Загалом вартість основних засобів збільшувалася з кожним роком. Найбільшу питому вагу у складі основних засобів займають будинки, споруди та передавальні пристрої, друге місце займають транспортні засоби, машини та обладнання займають третє місце. Активна частка основних засобів у загальному обсязі основних засобів ДП «МТП «Южний» за останні три роки склала більш 61 %. Суттєвих змін протягом цих років не відбувалося.

Коефіцієнт приросту показує, що коефіцієнти оновлення зростають швидше, ніж коефіцієнти вибуття. Це є позитивним моментом у діяльності підприємства.

6. Динаміка показників забезпеченості підприємства основними засобами показує, що не має чіткої тенденції щодо зміни фондоозброєності. Фондовіддача вважається провідним узагальнюючим показником ефективності використання основних засобів. Рівень фондовіддачі у цілому за три останні роки зріс з 0,98 грн. у 2018 році до 1,31 грн. у 2020 році. Це було пов'язано зі зростанням обсягу виробленої продукції найбільш високими темпами, ніж зростання вартості основних виробничих засобів.

7. Ефективність діяльності будь-якого підприємства залежить від певних чинників. Значення речових факторів виробництва основних засобів останніми роками збільшилось. Головними проблемами є їхнє збереження, переоснащення для подальшої роботи на підприємстві.

8. Результати проведеного аналізу надали можливість запропонувати заходи щодо підвищення ефективності використання основних засобів підприємства. Такими заходами є: заміна обладнання; установка автоматичної системи змащення. Проведення першого заходу є капіталомістким, тому у перші роки фондовіддача не зросте, а навпаки буде знижуватися, але впровадження цього заходу є необхідним для товариства. Впровадження автоматичної системи змащення на вагоноперекидач надасть можливість скоротити втрати робочого часу, призведе до зростання фондовіддачі на 0,06 грн. або на 4,97 % та фондорентабельності на 2,03 в.п. або на 6,81 %. Окупність автоматичної системи змащення менше одного року.

